

LÆRERGUIDE

STOPP BARNEEKTESKAP

INNHold

Tema: Barneekteskap og barns rettigheter

Varighet: Avhenger av antall oppgaver

Trinn: 8.-10. og vgs.

Relevante fag: Samfunnsfag, KRLE, geografi, engelsk, norsk

Nødvendige ressurser: PC, internett, lerret og høyttaler for filmfremvisning og podcast. Utstyr til ulike oppgaver er spesifisert nedenfor

Læringsmål: Elevene skal kunne forklare hva barneekteskap er, samt gi eksempler på og drøfte årsaker til barneekteskap, konsekvenser av barneekteskap og mulige løsninger for å forhindre praksisen

INTRODUKSJON

Hvert år blir 12 millioner jenter i verden gift som barn. Nesten én jente hvert annet sekund, 33 000 hver dag. Barneekteskap er i dag en av de største hindringene for skolegang, frihet og likestilling for jenter – og for utvikling i fattige land.

Barneekteskap – definert som giftemål før 18 år – er et grovt brudd på barns rettigheter og et globalt problem som går på tvers land, kulturer, religioner og etnisk tilhørighet. Barneekteskap rammer flest jenter i Sør-Asia og i Afrika sør for Sahara, men det finnes barnebruder i alle regioner i verden.

Hvorfor skjer barneekteskap?

Årsakene til barneekteskap varierer fra land til land. Men i stor grad er barneekteskap en konsekvens av fattigdom, kultur og tradisjon og svakt lovverk. Barneekteskap tar fra mange jenter mulighet til å skape seg en bedre framtid gjennom utdanning, gir dem ofte dårligere helse, spesielt knyttet til svangerskap og barnefødsler, og gir økt risiko for vold og overgrep. Jentene blir fratatt verdighet og får ikke bestemme over sine egne liv. Tidlig ekteskap gjør at fattige og sårbare

samfunn går glipp av ressurser og bidrag fra unge jenter, som med utdanning kunne bidratt til demokratisk og økonomisk utvikling.

- Over 700 millioner jenter og kvinner som lever i dag, ble giftet bort som barn
- I utviklingsland blir én av tre jenter giftet bort før de er 18
- Graviditet og fødselskomplikasjoner er blant de vanligste årsakene til dødsfall blant jenter i alderen 15-19 år i lav- og mellominntektsland

Vi har samlet åtte ulike oppgaver som kan brukes for å gi økt kunnskap om og stimulere til refleksjon rundt temaet barneekteskap. Oppgavene kan også brukes sammen med Aftenposten-serien «STUCK» og Plans podcast «Barnebruden».

Noen oppgaver passer godt å gjøre som en innledning til temaet, mens andre passer best å gjøre etter at man har sett filmklippene eller hørt podcasten. De varierer i lengde og vanskelighetsgrad, slik at man kan plukke ut de som passer best for sin klasse og den tiden som er satt av til teamet.

SÆRSKILT RELEVANTE KOMPETANSEMÅL

Samfunnsfag:

Gje døme på korleis oppfatningar om forholdet mellom kjærleik og seksualitet kan variere i og mellom kulturar. Gje døme på og diskutere kulturelle variasjonar og drøfte moglegheiter og utfordringar i fleirkulturelle samfunn. Finne døme på ulike typar konflikhtar og menneskerettsbrot og drøfte kva FN og andre internasjonale aktørar kan gjere.

KRLE:

Drøfte etiske spørsmål knyttet til menneskeverd og menneskerettigheter, likeverd og likestilling, blant annet ved å ta utgangspunkt i kjente forbilder.

Sosialkunnskap:

Vurdere egne muligheter til å fremme menneskerettigheter.

Politikk og menneskerettigheter:

Diskutere hva menneskerettigheter innebærer som juridiske og etiske normer i hverdagslivet.

Geografi:

Kartleggje variasjonar i levekår i ulike delar av verda, forklare dei store skilnadene mellom fattige og rike og drøfte tiltak for jamnare fordeling.

OPPGAVE	BESKRIVELSE	UTSTYR	TID
4 hjørner (introduksjon)	<p>Heng opp en lapp i hvert av de fire hjørnene i klasserommet. Et hjørne markert med «ja», et med «nei», et med «kanskje» og et med «vet ikke».</p> <p>Elevene skal ta stilling til påstander som læreren leser opp ved å stille seg i et av de fire hjørnene. For hver påstand bør minst én elev fra hvert hjørne begrunne hvorfor de har valgt det bestemte hjørnet. Læreren bør utfordre elevene til å tenke på aspekter og nyanser de kanskje ikke har tenkt på før.</p> <p>OBS: Elevene har lov til å skifte mening underveis i diskusjonen og gå til et annet hjørne.</p> <p>Påstandene kan være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barneekteskap er greit der det er lang tradisjon for det • Det er foreldrenes ansvar når et barn blir giftet bort • Barneekteskap er det samme som tvangsekteskap • Fattigdom er årsaken til barneekteskap • Barneekteskap går i størst grad utover jenter i utviklingsland 	Ark og 4-5 påstander	15 min
Diskusjonskarusell (introduksjon)	<p>Del 1 – Elevene deles i to grupper som danner to sirkler. Den innerste sirkelen vender utover, mens den ytterste sirkelen vender innover, slik at to og to elever danner par.</p> <p>Lærer leser opp en påstand. Hvert par får 1 minutt på seg til å diskutere den, før ytterste sirkel flytter én plass til venstre og en ny påstand kan diskuteres av et nytt par. Den innerste sirkelen skal alltid argumentere for påstanden, mens den ytterste sirkelen alltid skal argumenterer mot.</p> <p>Del 2 – Når diskusjonskarusellen er ferdig, kan for eksempel læreren løfte frem 2-4 påstander i plenum. Sammen med elevene lister dere opp argumenter for og i mot på tavla.</p> <p>Etter å ha samlet for- og motargumentene, kan elevene samarbeide i mindre grupper og analysere dem. Bygger argumentene på vitenskap/fakta, følelser eller verdier? Er det et sosialt, økonomisk eller menneskerettslig argument? Elevene kan så vurdere hvilke argumenter som veier tyngst.</p>	Liste med påstander (se forslag vedlegg 1)	Del 1 – 10 min Del 2 – 20 min

OPPGAVE	BESKRIVELSE	UTSTYR	TID
<p>Du bestemmer utfallet (konsekvens)</p>	<p>Del 1 - Se den 3 minutter lange traileren til podcasten «Barnebruden» (www.youtube.com/watch?v=Df6Eo2rVVQs).</p> <p>Hør så episode 1. (www.barnebruden.no). Vis gjerne bildene som hører til episoden underveis.</p> <p>Oppgaver til gruppearbeid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvor mange jenter i verden blir giftet bort som barn hver eneste dag? - Nevn minst tre negative konsekvenser av barneekteskap - Hvorfor ble Hilda giftet bort og hva skjedde etter at hun ble gift? - Hvilke metoder bruker Feston og resten av barnegruppa for å stoppe barneekteskap? - Hvorfor tror du barneekteskap er så utbredt i Malawi når aldersgrensen for å gifte seg er 18 år? <p>Del 2 – Hør episode 2 av podcasten Barnebruden.</p> <p>Individuell skriveøkt: Be elevene lage sin egen versjon av slutten på historien. Ender det med bryllup for Aseka og hvordan blir livet da? Eller klarer barnegruppa å stoppe giftemålet og på hvilken måte?</p> <p>Del 3 – Hør resten av den virkelige historien i episode 3 og 4 av podcasten Barnebruden. Har man knapt med tid, kan man eventuelt hoppe rett til episode 4.</p>	<p>Utstyr til filmfremvisning og lydklipp</p>	<p>120 min</p>
<p>Rangering (konsekvens)</p>	<p>Skriv opp følgende ord på tavla: Jobb, utdanning, mobil, familie/venner, frihet, Facebook/internett, trygghet, sove lenge, god helse.</p> <p>Del elevene inn i små grupper og be dem rangere hele listen etter hva de synes er viktigst.</p> <p>Når rangeringen er klar, be elevene diskutere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hva ville du mistet om du ble giftet bort som 13-åring? 2. Tror du det er forskjell på hva jenter og gutter ville mistet? Hvorfor/ hvorfor ikke? <p>Diskuter konklusjonene fra gruppene i plenum.</p>		<p>10 min</p>

OPPGAVE	BESKRIVELSE	UTSTYR	TID
<p>Nonstop avstemming (løsning)</p>	<p>Plasser fire ark med forslag til tiltak som kan bidra til å utrydde barneekteskap på gulvet eller på et stort bord. Forklar til elevene at de nå skal rangere tiltakene etter hvilke de mener er viktigst/best. De skal plassere 3 nonstop på det beste, 2 på det nest beste, og 1 på det tredje beste.</p> <p>Diskuter så hvorfor elevene valgte som de gjorde og om de har forslag til andre viktige tiltak.</p> <p>Forslag til tiltak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Myndighetene i alle land må innføre 18 års aldersgrense på ekteskap 2. Det innføres 21 års fengselsstraff for foreldre som gifter bort barna sine 3. Alle jenter i fattige familier får tilbud om gratis yrkesopplæring slik at de kan få jobb og støtte familien økonomisk 4. Alle barn får opplæring i rettighetene sine og om hvor de kan henvende seg for å få hjelp ved rettighetsbrudd som for eksempel barneekteskap 5. Myndigheter og organisasjoner må jobbe for å endre holdningene til gutter og menn 	<p>Fem A4 ark med ett tiltak for å stoppe barneekteskap på hvert ark. Seks nonstop til hver elev.</p>	<p>10 min</p>
<p>Hvem har ansvaret? (løsning)</p>	<p>Se episode 4 av TV-serien STUCK (www.aftenposten.no/verden/STUCK-ep-4-Kidnappet--Kidnapped-603885b.html)</p> <p>Be elevene i mindre grupper diskutere og rangere hvem som har mest ansvar for at Mai måtte gifte seg, samt hva hver av de følgende aktørene kunne ha gjort for å forhindre bryllupet:</p> <p>Mai, mannen til Mai, foreldrene til Mai, foreldrene til mannen til Mai, resten av landsbyen, myndighetene i landet, FN.</p> <p>Print gjerne ut og bruk identitetskortene i vedlegg 2 under gruppearbeidet.</p> <p>Diskuter resultatene av gruppediskusjonen i plenum.</p>	<p>Utstyr til filmvisning</p> <p>Identitetskort, vedlegg 2</p>	<p>25 min</p>

VEDLEGG 1:

DISKUSJONSKARUSELL

FORSLAG TIL PÅSTANDER

«Barneekteskap er greit der det er lang tradisjon for det»

FEIL

Det er alltid viktig å ha respekt for andres måte å leve på. I Norge feirer vi 17. mai, mens høstakkefest er viktig i USA. Hvis vi vil at andre skal akseptere vår måte å leve på, så er det like viktig at vi aksepterer andres. Det går likevel en grense dersom menneskerettigheter blir brutt. Menneskerettighetene gjelder for alle menneskene i hele verden, og for barn gjelder barnekonvensjonen i tillegg. Konsekvensene av barneekteskap er ofte svært alvorlige og det bryter med barnekonvensjonen og menneskerettighetene. Vi kan aldri akseptere tradisjoner som bryter de grunnleggende rettighetene til barn.

«Når jenter får skolegang minsker sjansene for at de blir giftet bort som barn»

RIKTIG

Statistikk viser at når jenter får utdanning blir de mer bevisste på sine rettigheter og sjansen for tvangsekteskap reduseres.

«Det er foreldrenes ansvar når barn blir giftet bort»

Kan diskuteres

Barns oppvekst er først og fremst foreldrenes ansvar. Samtidig er det viktig at hele samfunnet rundt bidrar til å stoppe barneekteskap. I mange land er det ikke ulovlig med barneekteskap, og det er lange tradisjoner for praksisen. Dessuten er det mange land som ikke har systemer på plass for å hjelpe barn som utsettes for barneekteskap. På den måten kan man si at ledere i landet også har et stort ansvar. Barneekteskap kan ikke bare stoppes av foreldre, det er viktig at lovverk og systemer er på plass og at alle i samfunnet har kunnskap og holdninger som sikrer at barns rettigheter respekteres og ivaretas.

«Det finnes ikke barnebruder i Norge»

FEIL

Det finnes jenter under 18 år i Norge som er gift.

«For fattige familier er det økonomisk lønnsomt å gifte bort barna sine tidlig»

DELVIS RIKTIG

I noen fattige land, finnes det foreldre som velger å gifte bort barnet sitt for en medgift. Dette kan for eksempel være penger eller dyr som bidrar til at man bedre kan forsørge seg selv og resten av familien. For fattige familier kan også kostnaden av å ha mange barn bli for stor. Da velger man kanskje å gifte bort noen av barna i den tro at ektemannens familie bedre vil kunne forsørge dem. Samtidig vil det for familien på sikt kanskje være mer lønnsomt å investere i barnas utdanning, slik at de kan få en bedre jobb og tjene mer penger til familien i fremtiden.

«Barneekteskap ødelegger den fysiske helsen til unge jenter»

VELDIG OFTE

Barneekteskap fører til at mange jenter får fysiske skader og dårligere helse, spesielt knyttet til svangerskap og barnefødsler som kroppen ikke er klar for. Barneekteskap gir også økt risiko for vold. Mange jenter blir husslaver og blir utsatt for grusom, umenneskelig og degraderende behandling, som gjentakende voldtekt og overgrep.

«Barneekteskap går mer utover jenter enn gutter»

RIKTIG

Det er vanligst at unge jenter blir giftet bort til eldre menn, og de fysiske skadene er mer alvorlige for jenter enn for gutter.

«Fattigdom er årsaken til at barneekteskap er vanligst i utviklingsland»

DELVIS

Fattigdom er kun én av årsakene til barneekteskap, og henger sammen med en rekke andre årsaker. Det finnes også rike familier som gifter bort barna før de er 18 år.

VEDLEGG 2: IDENTITETSKORT

<p>Mai (15)</p> <p>Ble kidnappet og holdt til fange i tre dager. Ønsket å rømme, men prøvde ikke.</p>	<p>Mannen til Mai</p> <p>Kidnappet Mai mot hennes vilje. Mener at jenter ikke skal kunne velge ektemann.</p>
<p>Foreldrene til Mai</p> <p>Ble svært bekymret når Mai var forsvunnet, men antok at hun var blitt kidnappet for å gifte seg.</p>	<p>Foreldrene til mannen til Mai</p> <p>Visste om kidnappingen. Har oppdratt sønnen etter landsbyens tradisjoner.</p>
<p>Resten av landsbyen</p> <p>I følge Hmongfolket har ikke jenter noe å si når det kommer til giftemål. Mannen har rett til å velge. Brudekidnapping er helt vanlig.</p>	<p>Myndighetene i Vietnam</p> <p>Vietnamesisk lov sier at jenter må være over 18 år før de gifter seg, og at gutter må være over 20 år. Begge parter må frivillig gi sitt samtykke. Likevel blir 11% av jentene i Vietnam giftet bort før de fyller 18 år. Praksisen med brudekidnapping blant Hmongfolket er velkjent.</p>
<p>FN</p> <p>Vedtok i 2016 Bærekraftsmålene som skal oppfylles innen 2030. Ett av delmålene sier at skadelige praksiser som barneekteskap, tvangsekteskap og omskjæring av jenter skal utryddes.</p>	